

Heljo Mänd

11.02.1926-6.12.2020

Eesti lastekirjanik, luuletaja, prosaist, tõlkija

Sündis Narvas kontoriametniku tütreks, õppis Tallinna Arve- ja Plaanindustehnikumis ning Eesti Riiklikus Teatriinstituudis. Aastatel 1958-65 töötas ta lasteajakirja Pioneer toimetuses ja samaaegselt (1960-65) ka lasteajakirja Täheke toimetuses. Alates 1965. aastast on vabakutseline kirjanik ning Kirjanike Liidu liige aastast 1961.

Heljo Mänd on avaldanud **üle 100 värssi-, proosa- ja näidendiraamatu lastele ja üle 30 raamatu - luulekogu, romaani täiskasvanutele, samuti kuuldemänge ja TV-stsenariume („Mõmmi ja aabits“, „Nõiakivi“...)**. Lisaks on ta ka tõlkinud lasteluulet ja -proosat vene, inglise ja saksa keelest ja tema lasteraamatuid on tõlgitud enam kui 20 keelde.

Heljo Mänd: ema ja abikaasa armastus tegid minust kirjaniku

„Männi lapselaps Kerri Kotta kinnitas, et kuigi Heljo Mändi tuntakse peamiselt lastekirjanikuna, siis ta kirjutas lastele põhiliselt sel ajal, kui tal endal olid väikesed lapsed või lapselapsed. "Ta oli kirjanik, kes ammutas oma materjali elust enesest, seega kui lapsed said suureks ja läksid igaüks oma teed, hakkas ta rohkem kirjutama just täiskasvanutele." Oma viimastel eluaastatel keskenduski Heljo Mänd täiskasvanute luulele. Tänapäevaks on kogunenud umbes kakskümmend käsikirja mida kirjaniku lapsed ja lapselapsed plaanivad lähiajal välja anda, mis ootavad aega ja võimalust näha trükivalgust. Värskest ilmunud "Mitmekihilise metsa" käsikiri valmis juba viis aastat tagasi ja on autori enda poolt kokku pandud, teos käsitleb inimese ja metsa hingestatud suhet." *Eesti Lastekirjanduse Keskus*

„Iga kirjanik jääb kirjanduslukku ühe kujundi, tegelase või teemaga,“ arutleb *Veidemann*. „Tõepoolest, sellest me ei saa üle ega ümber, et Heljo Männi „Oakese“ najal kasvas üles üks põlvkond ning „Mõmmi ja aabitsaga“ kõik järgnevad põlvkonnad. Heljo Mänd on suur kirjanik ja seda suurust võiks loetleda mitmes asjas: kõigepealt loomingu mahu poolest. Kõik tema teosed on südamega kirjutatud ja sestap **on ta koguperekirjanik**. See tähendab, et tema lasteraamatud on loetavad nii täiskasvanutele kui ka lastele. Männi teosed on ettelooetavad ja ses mõttes vastab ta kujutlusele jutuvestjast, kes oli meil neil aegadel, kui kirjandus oli veel suuline looming ja seda loeti ette peeruvalgel.“ Nii luules kui proosas saavutab ta lugejaga hea kontakti talle omase lapseläheduse tõttu, mis väljendub

mängulisuse, elava fantaasia, huumori ja värvika kujundlikkuse kaudu. On kirjutanud proosaraamatuid ka keskmisele ja vanemale koolieale. Tähelepanuväärselt õnnestunud on humoristlik koolipoisilugu „**Toomas Linnupoeg**” ning lapsepõlvemälestustel põhinev jutukogu „**Väikesed võililled**”. Armastatud „**Karu-aabitsast**” on ilmunud arvukaid kordustrükke, populaarsed on ka **teised Mõmmi-raamatud.**” Veidemann lisab, et Mäni suurust väljendab seegi, et tema lihtsad laused on sügavad. „**Ta oli mõtleja, südamega mõtleja,**“ lausub Veidemann ning toob näiteks täiskasvanuile kirjutatud luulekogud „**Päikesepiim**“ ja „**Ilmarattal**“. „**„Päikesepiimas**“ tuleb iseäranis ilmsiks tema südamega mõtlemine.“ Ent Mänd kirjutas ka romaane ja **1985. aastal ilmunud esikromaan** on Veidemanni sõnul kadestamisväärse pealkirjaga - „**Umbjärv**“. „Ta oli täiesti arvestatav romaanikirjanik, aga ka miniatuuride, laastude ja juttude kirjutaja – neis tunneme Mäni ära tõelise sõnameistrina,“ sõnab Veidemann. „Kindlasti tuleb teda esile tõsta ka **memuaristina: 2012. aastal ilmusid tema mälestused „Nõgesed ja nartsissid**“, kus on väga palju materjali Eesti kirjanduselu kohta. Ning „**Männid ja käbid**“, mis on tema neljast lapsest jutustav südamluk raamat.“ Veidemanni meelest on Mäni proosa väga poetilise kalduvusega. „Ta ammutab kujundiloomes ainet taime- ja loomariigist,“ räägib ta. „Sellega seoses tahaksin meenutada kaht teost: Mäni pihtimuslikku lugu „**Putuka sõnum**“ ja poemi „**Mahajäetud maastikud**“ – need on südamega mõeldud ja südamega kirjutatud tõelised meistriteosed, mida tasub Heljo Mäni mälestuseks kindlasti ette võtta ja lugeda.“

Tunnustused

Heljo Mäni 90. sünnipäeval 2016. aastal paigaldati Nõmmele tema auks pühendatud pink.

2016 Eesti Kultuurkapitali aastapreemia, kirjanduse sihtkapitali elutööpreemia

2016 Heljo Mäni nimeline pink Tallinnas Nõmmel

2006 Ajakirja Pere ja Kodu tänapreemia

2004 Eesti Pere tänutekk

2003 J. Oro nimeline lastekirjanduse preemia

2001 Valgetähe V klassi teenetemärk

2000 K. E. Söödi lasteluule auhind (luulekogu „Tingel-tangel”)

1996 Nukitsa konkurss, 2. koht („Nõiakivi”)

1990 K. E. Söödi lasteluule auhind (Tähekeses ilmunud luuletuste eest)

1984 J. Smuuli nim kirjanduse aastapreemia („Väikesed võililled”)

1966 Lastekirjanduse võistlus, II auhind („Toomas Linnupoeg”)